

Список использованных источников

1. Багдай Е. В. Роль рефлексивной позиции личности в профессиональном образовании / Е. В. Багдай // Среднее профессиональное образование. – 2006. – № 11. – С.54-55.
2. Вульфов Б. З. Педагогика рефлексии / Б. З. Вульфов, Н. В. Харькин. – И.: Эгвес, 1996.
3. Денисенко С. И. История, проблемы контроля учебной деятельности в отечественной и зарубежной психолого-педагогической литературе / С. И. Денисенко, Ю. С. Руденко // Инновации в образовании. – 2001. – № 5. – С.86-96.
4. Полат Е. С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е. С. Полат; [под ред. Е. С. Полат]. – М.: Академия, 2005.
5. Савченко О. Я. Якість початкової освіти: сутність і чинники впливу / О. Я. Савченко // Початкова школа. – 2009. – № 8. – С.1-6.

І. В. Размолодчикова,
асистент,

Криворізький державний педагогічний університет

ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ВЧИТЕЛЯ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ОСНОВИ СЦЕНІЧНОГО ТА ЕКРАННОГО МИСТЕЦТВА»

У статті розглянуто можливість створення індивідуального іміджу сучасних студентів педагогічного факультету в процесі вивчення фахових дисциплін.

В статье рассматривается возможность создания индивидуального имиджа современных студентов педагогического факультета в процессе изучения профессиональных дисциплин.

This article is about creating opportunity of individual image of pedagogical department's students in the process of learning their profile branch of science.

Увесь світ театр, а люди в ньому актори. Скільки разів цей вислів відомого класика перефразовувався, але суть однак залишалась приблизно такою: хочеш досягти в житті сяючих вершин успіху і слави, мусиш розвивати в собі акторські здібності: перевтілення, достовірності і переконливості, бути талановитим режисером своєї власної долі. Проте дарма шукати в розкладі традиційної школи такий вочевидь необхідний урок як «Акторська майстерність». Не знайдете. Але чого варті, наприклад, знання фізичних або хімічних формул, якщо людина не може знайти власного місця в житті, спільної мови з оточуючими, легко впадає в істерику, боїться запропонувати та реалізувати свої ідеї... Це може звучати дещо обурливо для тих, хто предметні знання ставить понад усе. Звісно, без спеціальних знань людина не може стати фахівцем у своїй справі [4]. Та дозвольте вам нагадати, що ще у 50-х роках невідомий світові як визначний педагог наш співвітчизник В. О. Сухомлинський, відповідаючи тим, хто суспільний прогрес вбачав лише в освоєнні космосу, в успіхах електроніки і кібернетики, в «Листах до сина» пророче сказав: «Якщо не поліпшиться виховання, ми наплачемо-

ся з математикою, електронікою і космосом... Найголовніший засіб самовиховання душі – краса. Краса в широкому розумінні – і мистецтво, і музика, і сердечні відносини з людьми» [5].

Мистецтво – творче відображення дійсності в художніх образах, творча художня діяльність. Сфера творчої художньої діяльності. Досконале вміння в якійсь справі, галузі; майстерність [2, с.668].

Соціальна значущість мистецтва визначається рівнем впливу художніх образів на внутрішній світ людини, на всі напрямки її соціальної діяльності. Найталановитіший дослідник цієї проблеми – Л. Виготський – відзначав, що мистецтво втягує в коло соціального життя найінтимніші і найособистіші складники нашої істоти. Для цього мистецтво володіє значним арсеналом своїх специфічних засобів, відсутніх в інших формах людської свідомості [3]. Відомо, що при цьому, передаючи людям цілісний конкретно-почуттєвий соціальний досвід, мистецтво використовує феномен емоційної пам'яті людини, яка в багато разів сильніша за раціональну. Емоційна пам'ять надзвичайно тривка і формується як «пам'ять серця», без усякого заучування [10].

Метою статті є доведення важливості вивчення курсу «Основи сценічного та екранного мистецтва» для формування іміджу майбутніх учителів початкових класів.

Головною метою художньо-педагогічної освіти на сучасному етапі є підвищення рівня значущості культури й мистецтва в загальній освіті, а також орієнтація студентської молоді на духовні та загальнолюдські цінності в процесі професійної підготовки.

Одне з найбільш повних визначень професійної підготовки наводить Т. Танько: професійна підготовка – це система організаційних та педагогічних заходів, які забезпечують формування в особистості професійної спрямованості, системи знань, умінь і професійної готовності, що в свою чергу, визначається як суб'єктивний стан особистості, яка вважає себе здатною до виконання певної професійної діяльності та прагне її виконати [9, с.16].

Зміни, що відбуваються в системі вищої освіти, орієнтація на нову освітню парадигму, поширення інноваційних процесів в освіті поглиблюють протиріччя між вимогами до рівня підготовленості фахівців і наявним рівнем його професійно-педагогічної підготовки. Вирішення цієї проблеми можливе лише за умови підготовки майбутнього педагога, який володіє ґрунтовними знаннями, має розвинені педагогічні здібності, досконалі професійні вміння, професійну свідомість, сформований професійний імідж.

Дослідження, проведені науковцями І. Богдановою, І. Гавриш, М. Дьяченко, Л. Кандибович, Н. Кузьміною, Н. Кічук, Л. Кондрашовою, З. Курлянд, А. Ліненко, О. Пехотою, В. Семиченко, В. Сластьонінім, Г. Троцько, Р. Хмелюк та ін. стали суттєвим внеском у розробку змісту,

форм і методів підготовки майбутніх вчителів до професійно-педагогічної діяльності.

Викладання курсу «Основи сценічного та екранного мистецтва» на педагогічному факультеті Криворізького державного педагогічного університету в групах «ПН» спрямовано на розвиток художньої свідомості й художніх творчих умінь, художньо-образного мислення студентів (майбутніх вчителів початкових класів), формування вміння спілкуватися з творами мистецтва та їх інтерпретувати, бажання опанувати весь простір духовних цінностей, розширення сфери естетично-емоційних вражень, створення власного професійного іміджу тощо.

Серед основних завдань навчальної дисципліни такі: надання студентам основ художніх знань, що уможливить усвідомлення ними специфіки майбутньої професійної діяльності; розширення мистецького світогляду та ціннісних орієнтацій майбутніх учителів початкових класів на основі ознайомлення й вивчення кращих зразків сценічного та екранного мистецтва; формування вміння оперувати різними видами аналізу художніх особливостей мистецьких явищ та інтерпретації творів на основі знайомства з різними формами, жанрами, стилями мистецтва; збагачення власного художньо-естетичного досвіду для подальшого використання в професійній діяльності.

Практичні заняття дозволяють майбутнім фахівцям освоїти великий обсяг матеріалу світової художньої культури, адекватно розуміти та сприймати твори мистецтва, застосовувати різноманітні методи аналізу, знаходити зв'язки й паралелі з іншими видами та жанрами мистецтва, естетично грамотно оцінювати й переосмислювати їх через естетично-емоційну сферу, дають можливість удосконалювати художньо-аналітичні вміння й практичні творчі навички, розширювати художнє мислення. Прилучення до шедеврів вітчизняної та закордонної культури, кращих зразків народної творчості, класичного й сучасного мистецтва забезпечить формування естетично розвиненої й зацікавленої аудиторії слухачів і глядачів, розвиток естетичних потреб і смаків, призведе до збереження й передачі наступним поколінням традицій вітчизняної професійної освіти в області мистецтва, дозволить реалізувати моральний потенціал мистецтва як засобу формування й розвитку етичних цінностей та ідеалів особистості й суспільства [7].

Аналіз досліджень та публікацій. Вагомий внесок у дослідження проблеми видової специфіки мистецтва внесли І. Кант, Г. Гегель, Г. Лессінг; сучасні науковці: Ю. Борев, В. Ванслов, Б. Галєєв, М. Каган, В. Міхалєв, В. Скатерщіков та інші. Завдяки цим дослідженням були конкретизовані загальні ознаки, характеристики, внутрішні закони та художні домінанти кожного виду мистецтва, розглянуті шляхи можливого синтезу окремих мистецтв. Ознайомлення з основними етапами розвитку й історії виникнення театрального, оперного, балетного, кінематографічного та телевізійного мистецтва займає основну частину лекційного курсу.

Виклад основного матеріалу. Чому назва нашої статті «Формування іміджу вчителя у процесі вивчення курсу «Основи сценічного та екранного мистецтва»? Тому, що наша мета під час вивчення курсу полягає у формуванні в студентів педагогічного факультету вміння свідомо формувати та створювати образ самого себе (тобто імідж). Адже відомо, що в сучасному стрімкому і швидкоплинному суспільстві успіх професійної діяльності певною мірою залежить від іміджу (від англ. image – образ), який можна розглядати як систему уявлень про фахівця. З іншого боку, імідж – це враження, яке справляє особистість на окремих людей чи групу. Власне ми працюємо не лише із зовнішньою характерністю, а й з внутрішнім станом, отже, застосовуємо знання з практичної психології. Саме практичною, бо теорія в акторській майстерності служить лише «дороговказом» – куди йти, в якому напрямку розвиватися. Під час спілкування зі студентами на лекційних та практичних заняттях завжди наголошуємо, що впливові мистецтва властива відносна «невідчутність», точніше – не негайний впливовий результат: коли людина опановує художні цінності, неможливо відчутти віддачу зразу ж, оскільки нагромадження особою духовного потенціалу відбувається поступово. Але рано чи пізно прихований вплив мистецтва обов'язково виявляється в духовному розвитку, а через нього і в зростанні ефективності діяльності людини, зокрема в трудовій. Цей вплив вдалося зафіксувати масовими соціологічними дослідженнями [8, с.172-173].

На заняттях домагаємось того, щоб студенти відчували гордість і престижність обраної професії.

Престиж (фр. prestige – авторитет, вплив, повага) – міра визнання суспільством заслуг, громадська оцінка його суспільної вагомості; результат співвідношення соціально значущих характеристик особистості з тією шкалою цінностей, що склалися в суспільстві.

Етапи розвитку формування професійного іміджу майбутнього вчителя початкових класів у процесі вивчення фахових дисциплін представлено на (табл. 1).

Вивчення курсу «Основи сценічного та екранного мистецтва» допомагає студентам педагогічного факультету створювати власний позитивний імідж, засвоївши компоненти мовленнєвого артистизму: *енергетика* (мовлення); *інтенсивність* (зміни темпу подачі інформації); *асоціативність мовлення* (прийоми аналогії, прикладу, застосування музики, живопису, відеокліпів); *виразність* (художня образність, багатство інтонації); *експресивність мовлення* (невербальна мова); комунікативні ефекти – ефект візуального іміджу; ефект перших фраз; ефект релаксації; ефект дискусії; ефект уяви.

Мовленнєвий артистизм вчителя – яскравий вияв особистості вчителя у мовленні, енергетика мовлення, його експресія та виразність [6, с.290].

Практичні заняття з курсу допомагають майбутнім вчителям-класоводам створювати власний імідж за допомогою вправління в педагогічному артистизмі.

Етапи формування професійного іміджу майбутнього вчителя в процесі вивчення курсу «Основи сценічного та екранного мистецтва»

Вияв інтересу до предмету, потреба оволодіння ним

Формування стійкого інтересу до професійної діяльності, її об'єкту та створення та робота над створенням власного позитивного іміджу

Формування цілеспрямованості в оволодінні курсом «Основи сценічного та екранного мистецтва» як фундаменту готовності до педагогічної діяльності

Розвиток внутрішніх та зовнішніх аспектів індивідуального іміджу, об'єднаних педагогічною спрямованістю

Формування потреби в педагогічній діяльності і відповідальності за її здійснення

Педагогічний артистизм – це риса особистості вчителя, що включає:

1) здатність перевтілюватися, чарівність, експресію, багатство жестів та інтонацій, здатність подобатися, відчуття внутрішньої свободи; внутрішню вишуканість, образне мислення; прагнення до нестандартних рішень; особливості психіки, тип нервової системи, акцентуація особистості; 2) сукупність навчальних прийомів, «технік»: мистецтво відбору естетично значущої, а не тільки змістової інформації; 3) концепція педагогічної творчості: в імprovізації, яка народжується не стихійністю, а продуманістю першого кроку, розкривається внутрішній настрій вчителя, що є основою педагогічного артистизму [6, с.290].

Найбільш ефективною та зрозумілою формою роботи для студентів є вправлення в скоромовках. Адже, саме скоромовки допомагають працювати над дикцією й артикуляцією. Ось деякі з найулюбленіших скоромовок:

«Курочка-златоперочка по двору ходить, писклят водить, хохол надимає, півня утішає, що мовляв, кури в полі сіють просо, як заведено давно. А півні те просо косять, решетують на пшоно. Із пшоно наварять каші

жовторотій дітлапні. Вироснуть курчата наші, стануть кури та півні – і почнеться все спочатку, все спочатку по порядку: кури сіятимуть просо...»; «Ішла баба дубнячком, зачепилась гапличком – сюди смик, туди смик – одчепися мій гаплик»; Бубоніла друга баба: «Ой, не дмухай на кульбабу, бо з кульбаби полетять сто малих кульбабенят!»

На заняттях студенти постійно діють відповідно до інструкції, у якій наголошується на тому, що важливо свідомо орієнтувати себе на оволодіння літературною мовою в різних ситуаціях – не тільки при вирішенні ділових питань, а й у спілкуванні з друзями, батьками, незнайомими людьми.

Висновки. Формування іміджу вчителя в процесі вивчення курсу «Основи сценічного та екранного мистецтва» має велике значення для професійної підготовки майбутніх фахівців.

Аналіз літературних джерел, різноманітні підходи суто психологічного, соціально-культурного та педагогічного характеру щодо побудови іміджу вчителя-професіонала для початкової школи дають можливість стверджувати, що саме фахові дисципліни мають вирішальне значення у створенні нового образу сучасного вчителя.

Список використаних джерел

1. Виготський Л. С. Психологія мистецтва / Л. В. Виготський. – М., 1987. – С. 239.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
3. Зязюн І. А. Краса педагогічної дії: [навч. посіб. для вчителів, аспірантів, студ. середніх та вищих навч. закладів] / І. А. Зязюн, Г. М. Сагач – К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. – 302 с.
4. Клименко В. В. Ваш вихід, панове, або Акторська майстерність для початківців / В. В. Клименко, В. Д. Буток. – К.: Таксон, 2002. – 236 с.
5. Сухомлинський В. О. Листи до сина: вибр. твори в 5 т. – К., 1976. – Т. 2. – С. 452 – 453.
6. Соловей М. І., Спіцин Є. С., Кудіна В. В. Професійно-педагогічна підготовка майбутнього вчителя в кредитно-модульній системі організації навчання: Навч. посіб. – К.: Ленвіт, 2008. – 377 с.
7. Плотницька О. В. Орієнтація студентів педагогічних вузів на духовні загальнолюдські цінності в процесі вивчення курсу «Основи сценічного та екранного мистецтва». Електронний ресурс.
8. Прилучення до мистецтва: процес і управління // Людина у світі художньої культури. – М., 1982. – С. 172-173.
9. Тянько Т. П. Теорія і практика музично-педагогічної підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів у педагогічних університетах: Автореф. дис. ... д-ра пед. наук / ХДПУ ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2004. – 41 с.
10. Шибутани Т. Социальная психология. М., 1969.